

ŠE O TRČMUNSKI ZADEVI IN DRUGEM**DRUGI POZIV NA VIDEMSKEGA NADŠKOFA MSGR. ZAFFONATA****Versko življenje v Beneški Sloveniji naj se uredi, ne „kot bo mogoče“, temveč po predpisih vesoljne Cerkve - Naj bo konec nacionalizma!**

Ker je novi nadškof Giuseppe Zaffonato imenoval za župnega upravitelja v čisto slovenskem rojstnem kraju pok. Ivana Trinka, v Trčmunu, duhovnika, ki ne obvlada jezika vernikov, se je polastilo Slovencev tur in onstran meje veliko ogorčenje. Od vseh strani so prispeli in še prihajajo protesti, na katere se je nadškof čutil moralno primoranega odgovoriti.

Pretekli četrtek je Kat. glas v Gorici objavil njegovo pismo, v katerem se škof brani takole: župnik v Trčmunu je po zakonu še vedno Slovenec Franc Čičigoj, ki pa službuje v Švici kot dušni pastir med ondotnimi izseljenci. Ko se bo g. Čičigoj odpovedal župniji, bo razpisan natečaj za Trčmun. »Če bo prosil za župnijo kak duhovnik slovenskega jezika in ga bo odobrila sinodalna komisija,« pravi škof. »bo zadeva dobro rešena. Ker je pa takih duhovnikov mnogo manj kot takih duhovnij in ker je dušnopastirska služba v tem kraju izredno revna, bo treba, če ne bo primernega prosilca, poskrbeti, kot bo mogoče.«

PROBLEM JE NEPRIMERNO GLOBLJI

Pismo, ki je predloženo naši in inozemski javnosti v razmislek, je zelo važna listina, ker iz nje izhajajo smernice, katerih se je namenil držati msgr. Zaffonato pri dušnopastirskem upravljanju slovenskega ljudstva v obmejnih krajih Italije.

Iz besed novega nadškofa je najprej razvidno, da misli, ko se bo razpisala župnija v Trčmunu, dati prednost prosilcu »slovenskega jezika«. To obljubo jemlje naše ljudstvo z zadoščenjem na znanje.

Kaj pa, če ne bo takega prosilca? V tem primeru, poudarja msgr. Zaffonato, bo treba pač »poskrbeti, kot bo mogoče,« se pravi poveriti dušno pastirstvo v slovenskem kraju duhovniku neslovenskega jezika.

Besede zvane na prvi pogled zelo logično, kot da škof res nima druge izbire. In njegovo ravnanje bi tudi bilo povsem pravilno, toda samo pod enim bistvenim pogojem, da namreč tujerodni duhovniki — tu ne gre le za Trčmun — opravljajo dušno pastirstvo po predpisih vesoljne Cerkve, to je v jeziku vernikov.

Tuji duhovniki bi morali biti obvezani, da se, preden nastopijo službo, nauče jezika ljudstva, med katerim bodo živeli in delovali. To je za prave kristjane tako samo po sebi umljiva stvar, da o njej med njimi ne more biti najmanjšega dvoma ali spora. Saj gre za predpis, veljaven od nekdanj za vse katoličane na svetu.

Značilnost naših razmer pa je ravno v tem, da se ta brezpogojna pravica, ki jo Cerkve priznava tudi črnecem v Afriki, nešteto-krat grobo in po načrtu taji in jemlje Slovincem v videmski nadškofiji. Kaj pravi k temu msgr. Zaffonato? Kaj namerava ukreniti, da se nezno stanje v školiji, za katero nosi pred Bogom odgovornost, spravi v sklad z načeli vesoljne Cerkve?

BESEDE PAPEŽA PIJA XI.

Na to splošno in najvažnejše vprašanje nam novi nadškof na žalost ni dal nobenega jasnega in nedvoumnega odgovora.

In vendar vsakdo ve, da zahteva, ki jo stavijo slovenski katoličani, ni niti najmanj sporna. Za danes naj zadostuje, da povemo, kaj je o tem mislil pok. papež Pij XI. Ko je v aprilu l. 1928 sprejel nemškega škofa iz Osnabrücka dr. Berninga, kateremu je bila

poverjena vrhovna skrb za versko oskrbo nemških izseljencev v vzhodni in južni Evropi, je Pij XI. izrekel stavek, ki je našel velik odmev v mednarodni javnosti: »Veronauk in sploh dušno pastirstvo v materinem jeziku je naravna in nadnaravna pravica katoličanov.«

Kaj sledi iz tega? Da sta verouk in dušno pastirstvo v materinem jeziku pravica, ki jo je dal Beneškim Slovincem sam Stvarnik in katere jim zato ne sme in ne more vzeti nobeno oblastvo na svetu. Po nauku Cerkve jim te pravice ne more vzeti niti škof niti vesoljni cerkveni zbor niti sam papež. Še manj seveda katerakoli vlada ali država.

Vsaka odredba ali zakonski predpis, uperjen zoper uporabo materinega jezika v verskem življenju, je po nauku Cerkve neveljaven, brez sleherne vrednosti ter ne veže vernikov v njihovi vesti.

Pravica, ki nikoli ne zastara

Zelo važno je nadalje, da pravica do veronauka in dušnega pastirstva v materinem jeziku, ker jo je dal Beneškim Slovincem sam Bog, nikoli ne zastara. Kdor se hoče o tem prepričati, zadostuje, da prebere 27. člen obstoječega Cerkevnege zakonika.

Prav nič ne pomaga nacionalistom, ako se sklicujejo na to, da se v raznih vaseh Beneške Slovenije že dolga leta ne opravlja več dušno pastirstvo v ljudski govorici in da so se verniki na to že navadili.

Taka navada lahko traja lahko že več ko 40 let in cela stoletja, toda ker je v nasprotju z naravnim in božjim pravom, se po nauku Cerkve nikoli ne more spremeniti v veljaven zakon. Je samo dokaz, kako dolgo se že godi vernikom krivica in kako je že skrajni čas, da se krivica odpravi ter uveljavijo v verskem življenju spet krščanska načela. Saj to je vendar bistvena in glavna naloga Cerkve in njenih predstavnikov.

NACIONALISTIČNI PRIGANJAČI

Pravice do dušnega pastirstva v materinem jeziku vesoljna Cerkve, kot vidimo, ni mogla zaščititi z močnejšimi jamstvi zakonske in moralne prirode, kot je storila. Poglavito je le to, da njeni zastopniki predpise v dejanskem življenju res spoštujejo, ne pa, da tudi oni podlegajo najpogubnejši boleznini naše dobe: krivičnemu in nasilnemu ter zato poganskemu nacionalizmu.

In to se na žalost dogaja že desetletja ravno v videmski nadškofiji.

Krivic, ki jih je slovensko ljudstvo doživelo v teh časih v cerkvenem življenju, je toliko, da bi se z njimi dala napolniti cela debela knjiga. Ko je Mussolini l. 1933 stegnil svojo hudodelsko roko na Kristusovo Cerkev ter prepovedal čez noč v Beneški Sloveniji vse pridige, molitve, pesmi in veronauk v jeziku vernikov, smo bili v deželi priče pravcate žalostne: naša in inozemska javnost sta prisostvovali težki in pretresljivi borbi, ki jo je majhna četa slovenskih katoličanov morala za naravno in božje pravo voditi sama proti surovi sili in krivici fašizma. Vodili so jo sami, ker jih je njihov nadpastir msgr. Nogara pustil na cedilu.

To so bili tisti temni časi, ko je nadškof molče trpel, da so dejansko oblast nad slovenskimi duhovnijami prevzeli namesto njega fašistični tajniki, orožniki in kvestorji, grozeči našim duhovnikom z izgnanstvom in drugimi kaznimi, če se ne uklonijo krivici in nasilju. Podpora, ki jo je nudil msgr. Nogara preganjanim Slovincem, je bila le stalen nasvet, naj se vdajo, da se s tem »izognejo hujšemu zlu.«

Ko se je l. 1943 fašizem končno zrušil, so bili slovenski katoličani prepričani, da so se z njim zrušile tudi vse krivice v Cerkvu. In res so se v Beneški Sloveniji začele vsepovsod obnavljati pridige, molitve, pesmi in veronauk v jeziku ljudstva. Tedanja vlada, ki ji je načeloval nekatoliški politik Parri, se je s tem popolnoma strinjala.

NOVICE Z VSEGA SVETA

Mir, ki sloni na strahu

Ob 40. obletnici boljševiške revolucije sta Hruščev in Eisenhower imela vsak svoj govor, ki zelo nazorno osvetljujejo sedanji položaj človeštva.

Hruščev je v dolgem govoru proslavljal uspehe Sovjetske zveze in zlasti veličal napredek in silo ruske tehnike, obenem pa ostro grajal »napadalno Atlantsko skupnost« zapadnjakov. Še bolj jasno je govoril nastopnik Žukova maršal Malinovski, obdolžujoč Združene države in njihove zaveznike, da »ogražajo človeštvo z nevarnostjo atomske vojne«.

Značilno je, da je bil govor, ki ga je istočasno imel Eisenhower na ameriški televiziji zelo slične vsebine: umetna satelita, ki so jo Rusi pognali okoli zemlje, pomenita sicer »uspeh prvenstvene važnosti«, toda vsa politika, ki jo vodi Sovjetska zveza, dokazuje, da »so njeni osvajačni nameni ostali nespremenjeni«. Dolžnost zapadnjakov je, da zastran tega še bolj izpopolnjuje svoje oboroževanje, čeprav so danes še vedno močnejši od Rusov.

Strahotno orožje

Amerika, je rekel Eisenhower, razpolaga danes z več ko tridesetorico raznovrstnih atomskih izstrelkov, katerih uničujoča moč se vidi že po naslednjem: 4 bataljoni, opremljeni z izstrelkom Corporal, predstavljajo enako napadalno silo »kot celokupno topništvo, uporabljeno za časa druge svetovne vojne«.

Prezreti pa ne smemo tudi napredka našega letalstva. En sam bombnik B-52 nosi s seboj toliko »rušilno moč, kolikor so je imeli v letih druge svetovne vojne vsi bombniki skupaj vzeti«.

Kar smo navedli, je le drobček iz Eisenhowerjevega govora.

S kakšni strašnim orožjem razpolaga pa Rusija, je pokazal 7. novembra vojaški mišohod na Rdečem trgu v Moskvi. V sprevedu so strokovnjaki opazili 38 atomskih izstrelkov razne oblike in velikosti. Dva sta bila 6 metrov dolga in 1 meter debela. Medcelinski ali prekoceanski izstrelak je bil dolg 20 do 25 metrov.

Kakšna je rušilna sila tega jedrnega orožja, Rusi niso povedali, ker smatrajo to za strogo tajnost.

Kdaj bo konec tekme?

Iz gornjega vsekakor izhaja, da živimo v času, ko velesile druda drugo strašijo s groznim orožjem, ki so ga izumile ter brez prestanka izpopolnjujejo in množe.

Vliti hočejo druga drugi strah pred posledicami nove vojne. Zdi se jim, da s tem nasprotnika najbrž drže na uzdi, da ne bi lahko miselno prešel v napad. Naj že vnaprej ve, kaj mu grozi. Mir v svetu sloni torej dandanašnji na medsebojnem strahu. To je osnovna oznaka trenutne svetovne politike.

Narodi vseh dežel se pa s tako politiko ne morejo strinjati. Kar zahtevajo, je, da se velesile začnejo že enkrat razoroževati ter uporabijo neznanske milijardne zneske davčnega

denarja raje v socialni in gospodarski blagor ljudstva.

Vsi državniki sicer trde, da hočejo le mir in nič drugega kot mir, toda pogubna tekma v oboroževanju gre kljub temu z največjo naglico naprej. Kdaj bo tega konec? Skrajni čas je že, da se delitev človeštva v dva sovražna, oborožena tabora spravi s sveta.

BOLEČINE FRANCIJE

Novi, 38-letni ministrski predsednik Gaillard, stoji pred takimi težavami kot malo kateri njegovih predhodnikov. Ker je en mesec trajajoča vladna kriza padla ravno v čas, ko se je začel majati francoski frank, je medtem zašlo državno gospodarstvo v velikianske stiske.

Primanjkljaj v proračunu znaša silni znesek 800 milijard. Prvo, kar je Gaillard sklenil storiti, je, da na en mah zniža zgube za eno četrtino. Skrčiti se je namenil javne izdatke in takoj povišati davke. Za sedaj samo na predmete, ki prebivalstvu niso neobhodno potrebni, tako pristojbine na ure, nakit, preproge, porcelanasto posodje, električne priprave, televizijske prejemale, na slaščice, likerje in slično.

Krivično obsojeni Slovenci

V torek je tržaško sodišče izreklo razsodbo v zadevi dvanajstoričnic Ricmanjcev, obtoženih, da so pod zavezniki preprečili učiteljici Fontanot otvoriti v vasi prvi razred italijanske ljudske šole. Okrivljeni so bili obsojeni vsak na 4 mesece in 10 dni ječe, in da morajo poravnati sodne stroške.

Sodna obravnava in njen zaključek sta napolnila vso slovensko javnost s srditim, upravičenim ogorčenjem. Zakaj?

Najprej zato, ker je učiteljica Fontanot pred sodiščem sama izjavila, da ji ni 10. nov. 1954 v Ricmanjih nihče storil nič žalega in da se je g. Vladimir Pregarc, ki je govoril z njo v imenu staršev, obnašal mirno in brez sleherne mržnje ter ji zagotovil, da se ji ne bo zgodilo nič hudega, ker Ricmanjci nimajo nič zoper njo. Jezni so le na oblastva, ki nočejo dovoliti domačinom slovenskega otroškega vrta, češ da ni prostora, sedaj pa je naenkrat v istem poslopju dovolj prostora za italijansko šolo.

Fontanotova kljub temu ni stopila v učilnico, ampak se je raje vrnila v Trst. Zakaj? Ker je menila, je rekla na sodnji, da bi ji ljudje lahko vendarle to preprečili.

Sile ji torej ni delal nihče, ampak bi ji lahko delal. Sodniki so potemtakem obsodili Ricmanjce na zapor zastran dejanja, ki ga niso izvršili.

Libera Žuljan — Giulian

Obravnava je nadalje odkrila, da Ricmanjci niso prišli na zatožno klop niti na zahtevo učiteljice Fontanot niti višjih šolskih oblastev, temveč na ovadbo domačinke Libere Žuljan, poročene z italijanskim delavcem Mascijem.

Vpeljati hoče tudi 20-odstoten dodatni davek na dobičke trgovskih in industrijskih družb v l. 1957.

Tako misli spraviti skupaj 200 milijard, s čimer seveda niti zdaleč ne bo še mogel kriti ogromnega primanjkljaja.

Francija bo morala iskati velika posojila tudi v inozemstvu.

V tem se je vojna v severni Afriki razširila iz Alžerije več sto kilometrov proti jugu na puščavo Saharo, kjer so francoske petrolejske družbe ravnokar začele črpati nafto. Arabci so napadli in pobili približno polovico pri vrelcih zaposlenih uradnikov, inženirjev in delavcev.

Vseh teh težav in nesreč je kriv francoski nacionalizem, nesposoben sporazumeti se z alžirskimi domačini v duhu popolne enakopravnosti, brez katere danes nikjer ni več mogoče trajno rešiti sporov med različnimi narodi.

DOBER FANTEK

Dne 20. novembra bodo v Rimu proglasili za otroka najboljšega srca v državi pastirčka Nikolaja Longa iz kraja Cervara blizu Foggie. Ta je v tem letu izvršil najlepša dela usmiljenja. Do šole ima fantek 8 kilometrov in spotoma je treba prebrestiti nevaren hudournik. Nikolaj je ob slabem vremenu prenašal celo leto vse sošolce čez narasli potok, da niso izostali od pouka. Popoldne je pa moral na pašo, kjer se je obenem pridno pripravljval za šolo. Postal je odličnjak. Dobro srce in marljivost sta zdaj javno plačani.

To je bila tista mater, ki je edina v Ricmanjih vpisala svojega otroka v laško šolo. Brž zatem se je izselila iz vasi, češ da njeno življenje tu ni več varno. Policiji je predložila grozilno pismo, ki ga je baje našla na pragu svoje hiše.

Pisanje se je zdelo policiji sumljivo. Spravševala se je, ali ne gre morda za simulacijo ali pretvarjanje obeh Mascijevih, da bi prišla do udobnega stanovanja bolj blizu mesta, ki sta ga pozneje res dobila in povrh še lepo podporo v denarju od gen. komisariata v Trstu.

Stvar se je videla sumljiva tudi preiskovalnemu sodniku. Kako to, je zapisal, da sta zakonca »šele po 11 letih bivanja v vasi spoznala, da sta žrtvi preganjanja neke teroriistične organizacije?«

Mascijeva v vasi res ni bila priljubljena, toda to ni nimelo s politiko nobene zveze, je zapisal preiskovalni sodnik.

Priljubljena ni bila zavoljo svojega značaja. Tako je mater svojega moža, ko je prišla na obisk v Ricmanje, vrgla na cesto. Revica so se usmili slovenski vaščani, jo vzeli pod streho in oblekli ter zbrali zanjo še denar, da se je lahko vrnila domov v Italijo.

In edino na pričevanje te Mascijeve so sodniki naslonili svojo obsodbo. Odbili pa so, da bi pripustili kot priči v korist Ricmanjcev dolinskega župnika in ondotnega župana! Druge plati zvona sodniki niso hoteli poslušati.

Samo po sebi se razume, da so odvetniki Tončič, Kukanja, Agneletto in Bologna vložili zoper krivično obsodbo priziv.

NOVICE

KAKO JE V ALBANIJI

Medtem ko so skoro vse druge države že davno odpravile nakaznice na živila, so Albanci ves čas po vojni kupovali hrano po obrokih in cenah, ki jih je določala vlada. Nakaznice je Enver Hodža ukinitil šele 1. novembra, a obenem zvišal cene potrebščinam za 20 do 40 odstotkov. Večje plače bodo delavci in uradniki prejeli šele za novo leto. Medtem naj dva meseca pridno stiskajo pas.

JEZ PRI ASSUANU

Med Naserjeve življenjske cilje spada, kot znano, izgradnja velikanskega jezusa ob Plavem Nilu pri Assuanu. Z vodo, ki bi se tu nabirala, naj bi se namakale razsežne puščavske ravnine ter spremenile v plodnje njive, tako da bi bila Egipčanom za vselej zagotovljena zadostna prehrana.

Amerika je bila svoj čas Naserju obljubila, da mu bo pomagala delo izvršiti, a je zatem posojilo preklicala. To je bil razlog, da je Naser podpravljal družbo Sueskega prekopa, češ da bo jez zgradil z dobički iz prevoznin. Posledica je bil vojaški napad Francozov, Angležev in Židov na Egipt.

Naser je, kot beremo, odločen svoj načrt izvesti ter je poklical na pomoč Japonce. V Egipt bo prišlo 41 japonskih inženirjev iz železarsko — jeklarske stroke, da pomagajo pri gradnji jezusa in obenem izsolajo Egiptu domače tehnike.

Dela bodo trajala 12 let ter se pričnejo priložneje leto.

LAJKA IN FIDO

O psički Lajki, ki se vrtila v umetnem sate-litu okoli zemlje, piše in govori ves svet. Ljudje se sprašujejo, kakšna je usoda lepe in ljubke živali. Lajka je na žalost že mrtva, ker se ni spustila v svojem zabojčku na zemljo v času, ki so ga bili ruski učenjaki izračunali. V pričakovanju, da se utegnejo zmotiti, so ji zamešali v poslednji obrok hrane strupa. To so naredili, da bi lepa Lajka ne poginila počasi od lakote ter pri tem dolgo trpela. Prihraniti so ji hoteli nepotrebne muke in bolečine. Ali se bo vrnila domov vsaj mrtva, ne vemo.

Italijansko časopisje piše pa te dni razen o Lajki o psu Fidu iz občine Borgo San Lorenzo pri Florenci. Njegovega gospodarja, ki je bil delavec, so med vojno zasule bombe in se ni več vrnil. Fido ga je pa hodil kot vedno vsak dan čakati k avtobusu in to dela nepretrgoma že 13 let. Fidova neomajna zvestoba je tako ganila prebivalstvo, da so mu v nedeljo na županstvu podelili zlato svetinjno.

Zvečer je žival šla s kolajno zopet čakati gospodarja. Ko ga ni bilo, je Fido zlaostno povesil glavo in se vrnil potrto domov. Tolika zvestoba je ljudem žal skoro nepoznana.

POTNI LISTI

Pred rimskim senatom leži zakonski načrt, po katerem naj bi se veljavnost potnih listov podaljšala na dobo 5 let. Če državljani izpolnjuje vse zakonske pogoje, je vlada dolžna mu izstaviti potni list. Želeli je, da bi osnutek stopil čimprej v veljavo.

DOBER DIPLOMAT

Srednjeameriška republika Salvador je odpoklicala svojega poslanika v Veliki Britaniji, ker so mu dokazali, da je tihotapil — zlate ure.

OBLETNICA ESPERANTA

Letos obhajajo 70-letnico jezika esperanta, ki ga je sestavil varšavski zdravnik dr. Samenhof. Ko je l. 1887 objavil načrt o novem mednarodnem jeziku, se je podpisal s psevdonimom dr. Esperanto in od tod ime. Največja esperantska knjižnica, ki ima sedež v Londonu, je ugotovila, da je bilo doslej napisanih ali prevedenih v ta umetni jezik nad 30.000 del.

TAKO JE SKRIL...

Vdova po rajnem Aga Khanu že več tednov obupno išče, v katero banko je njen mož naložil 100 milijonov dolarjev. V oporoki jih samo omenja, ne pove pa, kje so. Nekaj podobnega se je pripetilo bivšemu jugoslovanskemu kralju Petru. Po očetju Aleksandru je dedoval milijone, ker pa ne pozna gesla, po katerem se zavrti umetna ključavnica, trohniijo milijoni v blagajni neke švicarske banke.

LEP SKOK

Svetovni višek v skakanju s padalom je postavil Francoz Jean Couple, ki se je brez kisikove kranke spustil na zemljo z višave 7.500 metrov. Prosto je padal, zadržujoč dih, do 500 m nad zemljo. Pot je preletel v 2 minutah in 23 sekundah in srečno pristal. Prihodnjič namerava skočiti z višine 15 km.

PREMALO MOŠKIH

Katoliški duhovniki v Avstraliji so se zavzeli za večje naseljevanje žensk v deželo. Nesorazmerje med ženskami in moškimi povzroča naraščanje prostitucije ter je tudi

krivo, da gre ogromnega denarja iz Avstralije v tujino, kamor pošiljajo naseljenci podpore svojcem.

ZDRAVILNO KIHANJE

Sovjetska zdravnica Shubladze je, kot beremo, iznašla lek proti azijski. Gre za poseben prašek, ki ga je treba njuhati. S krepkim kihanjem se rešiš prehlada in boleznii.

VSAKO URO 5000 OTROK

Iz letopisa Združenih narodov je razvidno, da umrljivost po svetu nenehno pada, ker se povsod izboljšujejo zdravstvene razmere. Zato se je število zemljanov v lanskem letu zvišalo za 43 milijonov. Če se bo naraščanje tako nadaljevalo, bo leta 2000 dvakrat več ljudi na svetu, kot jih je danes. Vsako uro se rodi na zemlji 5000 otrok.

KOLIKO JE ŠE NEPISMENIH

Po najnovejših uradnih podatkih je na svetu še 700 milijonov ljudi ali 44 odstotkov prebivalcev, ki ne znajo čitati in pisati. Najhuje je v Afganistanu, Saudski Arabiji in nekaterih krajih Afrike, kjer znaša število nepismenih še 95 do 99 odstotkov. Sledi Indija z 80 do 85 odstotki, Bolivija jih ima 67, Portugalska 44, Grčija 25, Bolgarija 24. V Rusiji je nepismenih samo 5 in pol odstotka, v Franciji 3 in pol, v Združenih državah pa samo 2 in pol.

DOBER VEDEŽ

V Italiji grafologija ali vedeževanje iz pisave precej dobro nese. Grafolog Sergio Colassi je tako obogatel, da je moral iskati knjigovodjo in blagajnika. Izmed 22 kandidatov je izbral tistega, ki se mu je na podlagi pisave zdel najbolj pošten. Tri tedne po nastopu službe je zaupanja vredni blagajnik zginil z vedeževu blagajno vred.

Drugi poziv na videmskega nadškofa msgr. Zaffonata

(Nadaljevanje s 1. strani)

Doživeli smo pa na žalost, da se s tem niso strinjali tisti italijanski dušni pastirji, ki so se bili medtem priselili v slovenske kraje, kjer so vse cerkveno življenje potujčili. Ti možje se še danes srdito protivijo, da bi se v njihovih duhovnijah uporabljal v verskem življenju jezik ljudstva, kakor izrecno zapovedujeta izročilo in nauk Cerkev. Jezika vernikov se kratkomalo nočejo naučiti in, če ga tudi znajo, se ga nočejo posluževati. Za resničnega kristjana to niso dušni pastirji, temveč navadni nacionalistični pri-ganjači.

DEDIŠČINA MSGR. NOGARE

Kar ti duhovniki delajo, je nepretrgano, vsakodnevno teptanje naravnega in božjega prava, kot je Pij XI. označil pravico katoličanov »do veronauka in dušnega pastirstva v materinem jeziku«.

Grešili so težko nad slovenskimi verniki v dobi pok. Nogare in dan na dan težko grešijo tudi pred očmi novega nadškofa Zaffonata. Cerkevopolitične razmere, nastale v videmski škofiji, se ne tičejo torej samo pokojnega Nogare, temveč neposredno in živo tudi novega nadškofa.

S stališčem, da kar je msgr. Nogara nare-

dil, je pač narejeno ter se ne da več spremeniti, se mi nikakor ne moremo strinjati. Priznavamo sicer, da je dediščina, ki jo je prevzel msgr. Zaffonato, zelo težka in da se vse krivice ne dajo naenkrat odpraviti, toda smo mnenja, da morajo biti odpravljene. Saj bi drugače morali priti do zaključka, da novega nadškofa prav malo vznemirja, ali se njegovi duhovniki drže predpisov Cerkev, ali pa še danes gazijo z nogami naravne in božje pravice slovenskih vernikov.

Kdo je n. pr. odgovoren za to, kar se danes godi v Gorenji vasi? Ondotni duhovnik ne dovoljuje v cerkvi slovenskih molitev in s Slovenci noče govoriti v njihovem jeziku, čeprav ga razume. Pri kom naj se verniki pritožijo zoper toliko sramoto? In kje naj iščejo pomoči zoper tiste dostojanstvenike iz videmske kurije, ki še danes priporočajo dušnim pastirjem v slovenskih farah, naj se ne uče jezika vernikov?

Edino le pri msgr. Zaffonatu, ki je za versko stanje v škofiji odgovoren. Od novega nadškofa pričakujemo, da bo uredil razmere v Beneški Sloveniji ne tako, »kot bo mogoče«, temveč samo tako, kot ustreza dušnopastirskim predpisom Cerkev ter naravnemu in božjemu pravu, ki je kakor za vse katoličane tako tudi zanj nedotakljivo in sveto ter v vesti brezpogojno obvezno!

Dopisi iz Tržaškega

ŠEMPOLAJ

V kratkem bo podjetje Telve po prizadevanju občinske uprave postavilo javne telefonske govornice v Šempolaju, Mavhinjah in Vižovljah. Za našo vas bodo telefonsko celico namestili v gostilni g. Grudna. Vaščani in prebivalci bližnjih vasi pa še vedno čakamo, da nam zgrade primerno stavbo, kjer bomo lahko čakali na prihod avtobusa. To potrebo občutimo predvsem sedaj, ko se je pričelo slabo vreme.

NABREŽINA

Po dolgem pričakovanju lahko poročamo, da so oblastva končno odobrila načrt doma za onemogle ter obenem že oddala dela na dražbi. Stavbo bo zgradilo podjetje Vicini iz Trsta, medtem ko je načrt izdelal ing. Ločičnik. V poslopju bo mesta za okrog 40 oseb, ki bodo imele na razpolago lične spalnice, obednico, manjšo dvorano in kapelico. Za gradbena dela je določenih 40 milijonov.

Te dni je tehnični urad v Trstu izdelal načrt novega občinskega kopaljšča, ki ga nameravajo zgraditi nedaleč od starega sredi vasi. Gradnja poslopja stane 8 milijonov.

PROSEK

V ponedeljek smo obhajali praznik domačera zaščitnika sv. Martina. Izredno lepo vreme je ta dan privabilo v vas zares veliko množico meščanov, prebivalcev bližnjih vasi in tudi precej ljudi z jugoslovanskega Krasa. Živahno je bilo zlasti okrog stojnice, kjer so prodajali vsakovrstno poljsko orodje, kuhinjske priprave ter razno drugo blago. Semenj prašičev pa se letos ni prav dobro obnesel. Zvečer so gostje napolnili vaške gostilne, kjer so točili novega in starega »prosekarja«.

SV. KRIŽ

V zadnjem dopisu smo izrazili svoje nezadovoljstvo, ker so oblastva proti pričakovanju vseh vaščanov stavila na razpolago novo šolsko poslopje samo italijanskim učencem. V dopolnilo dodajamo, da je v novi šoli tudi popoldansko poučno zabavišče (ricreatorio), v katerega močno vabijo tudi naše otroke. Doslej pa niso naleteli na noben odziv. V starem šolskem poslopju imajo letos pouk vsi slovenski razredi, tako da tudi učencem 5. razreda ni treba več hoditi v oddaljeno »Lego«.

DEVIN

Te dni so delavci Selada in podjetja Telve končali polagati telefonski vod med Devinom in Nabrežino. Ob devinski šoli so medtem sezidali novo telefonsko centralo, tako da bodo že pred božičnimi prazniki mnogi vaščani lahko imeli telefon v hiši. Za ta dela so petrošili nad 12 milijonov lir.

Oblastva so pred kratkim tudi odobrila načrt nove greznice, ki pojde od vaškega trga do zadnjih hiš na cesti za Sosljan ter od šolskega poslopja do Plesove restavracije. Za to napeljava je določenih 2 milijona lir.

S sredstvi iz občinskega gospodarskega načrta so prejšnji mesec izvršili nekaj važnih del v devinski cerkvi. Postavili so nova vrata, odpravili en stranski oltar ter vso cerkev prepletkali. Dela so stala 750 tisoč lir.

MAVHINJE

Zaradi dveh primerov škrlatinke je občinska uprava prejšnji teden odredila, naj se za dva dni prekine pouk v tukajšnjem otroškem vrteu. Medtem so morali vse poslopje razkužiti. V ponedeljek se je že spet začel redni pouk.

SESLJAN

Tehnični urad v Trstu je konec prejšnjega tedna odločil, da je treba nadaljevati gradnjo nove poti od sesljskega nadvoza do stare ceste za Cerovlje in Mavhinje. Dela so bila, kot smo poročali, prekinjena, ker se lastniki zemljišč, uprava državnih cest in občina niso mogli zediniti, kod naj cesta pravzaprav gre. Sedaj so končno sklenili, naj se pot zgradi po prvem načrtu, ki ga je izdelala ANAS (uprava državnih cest). Zdi

se, da so načrt odobrile vse prizadete stranke.

FERNETIČI

V dopisih iz naše vasi smo že nekajkrat poudarili, da je zaradi čedalje večjega obsejnega prometa nujno čimprej namestiti v eni izmed tukajšnjih gostiln javno telefonsko govornico. Te naprave bi se ne posluževali samo vaščani, temveč tudi številni turisti in poslovni ljudje, ki nas vsak dan sprašujejo po telefonu. Ker je repentaborska občina, kot smo slišali, asfaltirala vse svoje poti, upamo, da bo vsaj v hodočih gospodarskih načrtih določila vsoto denarja, ki je potrebna, da tudi naša vas dobi telefonsko govornico.

MLADINA PROSVETNEGA DRUSTVA
LONJER — KATINARA
uprizoni v nedeljo, 17. novembra, ob 18. uri
v prosvetni dvorani v RICMANJIH
Petrovičevo veselo vaško tridejanko
»PLOHA«

Dopisi iz Goriške

GORIŠKI OBČINSKI SVET

Na zadnji seji goriškega občinskega sveta, ki je bila v sredo prejšnjega tedna, so svetovalci razpravljali o obračunu za leto 1956. Obračun izkazuje primanjkljaj, ki ga bo občina krila s posojilom. Občinski svet je imel v preteklem letu 23 sej, upravni odbor pa 65. Odbor je izdal 1408 ukrepov in določb; vseh kazni je bilo lani 4882, od teh 3.500 prometnih. Davki, zlasti družinski, so dali 58 milijonov dohodkov, trošarina 360 milijonov; za svoje bolnike je občina izdala 77 milijonov. S pobiranjem smeti je občina imela 20 milijonov stroškov in 9 milijonov dohodkov. Od nas se je lani izselilo 1196 oseb, priselilo pa se jih je 1125; volivcev je 31. dec. 1956 bilo 28.534, in sicer 15.145 žensk in 12.600 moških. Župan dr. Bernardis je nato omenil važnejše dogodke iz leta 1956, med njimi praznovanje 40. obletnice zedinjenja z Italijo ter uradni obisk državnega poglavarja Gronchija. Zapel je še slavospev zmagi svoje stranke pri občinskih volitvah 16. dec. 1956.

Sledila je razprava, ki so se je udeležili svetovalci dr. Pedroni, dr. Zuccalli (saragatovec) in Battello (komunist). Od teh omenimo le Zuccallija, ki je zahteval, da mora občinska uprava bolj varčevati z javnim denarjem. Obsodil je zlasti strošek 700 tisoč lir za umetne ognje.

Od Slovencev sta manjkala dr. Kacin in g. Šuligoj; dr. Šfiligoj je izjavil, da nekatere izdatke odobrava, a da se z mnogimi ne strinja. Zato se bo glasovanja vzdržal; g. Bratuž pa je izjavil, da bo glasoval za obračun. Glasovanje je takole izpadlo: za obračun je od 30 svetovalcev glasovalo 24, med njimi 20 krščanskih demokratov, g. Bratuž in trije misovci; šest svetovalcev se je glasovanja vzdržalo, in sicer dr. Šfiligoj, Pedroni, Pizzul, grof Attems, Battello in en saragatovec. G. Bratuž je utemeljil svoj glas, češ da je občina storila prav lani nekaj koristnega tudi za slovenske občane, pri čemer je mislil zlasti na napeljava vodovoda na Oslavje in Štnaver.

IZ SOVODENJ

Na praznik vseh svetih je umrla 76-letna mati g. profesorja Dragotina Butkoviča, ki je bila doma z Banjšic. Po smrti moža ni poznala več pravega zdravja; pred zadnjimi prazniki pa je revica še nesrečno padla, kar je pospešilo njeno smrt. Pokopali smo jo v ponedeljek. Na zadnji poti so jo spremili domači g. župnik in pet drugih duhovnikov ter mnogo vaščanov.

Pokojnici naj sveti večna luč. Njenim preostalim izrekamo globoko sožalje.

V soboto so v Malnišču (naselje, ki šteje tri hiše) v prisotnosti župana slovesno prižgali električno luč. Napeljava luči v zadnje tri hiše naše občine, ki je doslej še niso imele, je bila združena s precejšnjimi stroški, ker so oddaljene 300 metrov od glavnega voda.

Martinov večer smo Sovodenjci veselo obhajali s polento in »pičulatoma«, kar so radi delali že naši pradedje.

Sovodenjci se močno zanimamo za prsto cono, ki jo bomo uživali za nadaljnjih 9 let. Nekateri vaščani smo se zato udeležili tudi tiskovne konference, ki jo je v torek prejšnjega tedna imel v Gorici poslanec Nennigjeve stranke Marangone iz Vidma. Hvaležni smo mu, da je v poročilu med drugim poudaril, da bi v upravnem odboru te ustanove morala biti zastopana tudi naša občina ter biti obenem deležna sorazmerno prav tolikih dohodkov kot Gorica. V 10 letih proste cone so bile Sovodnje teh dohodkov po krivici oropane, čeprav se naša občina nahaja v še težjih denarnih težavah kot Gorica. Nekdo je na tiskovnem razgovoru omenil, da so Sovodnje prej spadale pod Miren in da so bile deležne dohodkov tamkajšnje bogato razvite usnjarske industrije, česar danes ni več. Ker je naša občinska uprava pravočasno naredila potrebne korake pri vladi v Rimu, upamo, da se bo to važno vprašanje v kratkem ugodno rešilo.

V zadnjem času se naše gospodinje - perice zelo pritožujejo, da je voda v Soči umazana

(Nadaljevanje na 5. strani)

Dopisi iz Goriške

(Nadaljevanje s 4. strani)

in pomešana z raznimi kislinami. To se verjetno dogaja, ker spuščajo v Sočo ostanke iz podgorske tovarne. Stvar bi se uredila, če bi ostanke izločali ponoči, ko ob bregu ni peric.

IZ DOBERDOBA

Konec oktobra je zapustila ta svet 83-letna Karolina Gergolet, poročena Lavrenčič. Bolehala je dalj časa. K večnemu počitku jo je spremljalo mnogo vaščanov, saj je plemenito pokojnico vse spoštovalo. V tem tednu smo pa položili v grob 80-letnega cerkovnika Miroslava Rebulo. Naj v miru počivata. Sorodnikom izrekamo globoko sožalje.

Doberdobji z napetostjo pričakujemo, kdaj bodo v naši farni cerkvi zabučale nove orgle. Delo se le počasi nadaljuje. Podjetje Waliček, ki jih izdeluje nam zagotavlja, da leži krivda pri nemškem podjetju Jagen, katero zaradi ogromnih naročil iz drugih dežel ne more pravočasno dobaviti vsega blaga.

OBMEJNI PROMET

Na vseh prehodih, preko katerih je dovoljeno prekoračiti mejo s prepustnico, je v oktobru odšlo v Jugoslavijo skoro 24 tisoč italijanskih državljanov, na Goriško pa je prišlo 53.752 Jugoslovancev.

IZ ŠTEVERJANA

V predzadnjem dopisu smo poročali, da je goriško mesto končno pristalo na podaljšanje oslavskega vodovoda do Števerjana. Naša občina bo dnevno prejela 400 hl vode in ne 400 kub. metrov, kot smo zadnjič pomotoma napisali. Ker je ne bo dovolj, je občinska uprava odredila, naj strokovnjaki ugotovijo, ali se v jugozapadnem predelu občine ne nahaja kak izvirek. Sedaj upajo, da ga bodo našli na Kresovniku. Čujemo, da se je pred več dnevi pri nas mudil predsednik Vzhodno-furlanskega vodovoda g. Bressan, ki je domačim občinskim možem obljubil, da bodo strokovnjaki omenjeno delo v kratkem izvršili. Če bomo imeli srečo, bo vsa naša občina v doglednem času preskrbljena z zadostno količino zdrave vode. S tem bo srečno dokončana 40-letna borba Števerjancev za lasten vodovod.

Z velikim zadovoljstvom smo zvedeli, da je prejšnji teden imel naš župan daljši razgovor z g. prefektom. Župan mu je najbrž pojasnil potek zadnje seje našega občinskega sveta, na kateri so svetovalci med drugim razpravljali o občinskem uradništvu, ki ga je treba na vsak način skrajšati. Doslej je uradništvo letno požiralo 3 in pol milijona lir rednih dohodkov. Takega bremena se mora naša revna občinska uprava čimprej otresti. Če pa je prefektura drugačnega mnenja, naj sama plačuje nekaj uslužbencev.

Občinski svet je obenem razpravljal o obnoveni pogodbi za pobiranje občinske trošarine v letih 1958-62.

Kakor običajno, so se tudi letos naši vaščani na vernih duš dan zbrali pred spomenikom padlih in se poklonili spominu na žrtve obeh krutih svetovnih vojn. Na spomenik so položili tri lepe vence. Ob žalni svečanosti je imel lep nagovor mladi podžupan g. Ciril Terpin, pevci pa so se oddolžili spominu padlih z dvema žalostinkama.

IZ RUPE

Pred nekaj dnevi so pri nas začeli kopati temelje novi papirnici, o kateri smo pred kratkim poročali. Predvidevajo, da bo v njej zaposlenih 60 delavcev. Nekaj jih bo pripeljalo s seboj podjetje, ki ima glavni sedež v Milanu, nekaj bo Nemcev, ostale pa bodo poiskali med domačim prebivalstvom. Nova tovarna bo zgrajena na desnem bregu Vipave, tako da bo lahko izkoristila vse olajšave, ki jih prosta cona nudi pri nabavi strojev in surovin.

IZ JAMELJ

Te dni je podjetje iz Verone napeljalo do gostilne Pahor telefonsko žico; pravijo, da bo goriška Telve v kratkem postavila v gostilni javno govorilnico. Jameljci to koristno napravo težko pričakujemo. Zato prosimo Telve, da s svojim delom pohiti.

Obljubljajo nam, da začne v kratkem pri nas poslovati novo delovišče, ki bo zaposlilo okoli 30 delavcev pri popraviljanju ceste od Bonetov do Doberdoba.

IZ PODGORE

Pred kratkim smo poročali, da je mestna uprava spet nakazala prispevek k obnovi

podgorske cerkve, ki ga je odobrila tudi že prefektura. Danes lahko sporočamo, da je goriško podjetje Brandolin že pred več dnevi pričelo s popraviljalnimi deli. V prvi vrsti gre za prepotrebno prekrivanje strehe na pročelju, ob zvoniku in okrog cerkve. Podgorski verniki smo za to prepotrebno delo mestni upravi in njenemu poglavarju dr. Bernardisu iz srca hvaležni. Prav bi bilo, da se zdaj primerno poveča tudi razsvetljava v bližini cerkve.

OPOZORILO MALIM KMETOVALCEM

Pokrajinska uprava je s sodelovanjem Kmetijskega nadzorništva razpisala dveletni nagradni natečaj za kmetovalce. Natečaja se lahko udeležijo, kdor namerava preurediti hleve, zgraditi nove gnojnične jame, avtomatična napajališča itd. Razdelili bodo skupno 2 milijona 800 tisoč lir nagrad. Prva nagrada znaša 100 tisoč lir. Sledijo: dve nagradi po 80 tisoč, štiri po 60 tisoč, deset po 50 tisoč, petnajst po 40 tisoč, dvajset po 30 tisoč in trideset po 20 tisoč lir.

Nagrade prejmejo kmetje, ki imajo do 8 ha zemlje v ravnini ali do 10 ha v Brdih ali na Krasu. Prošnjo je treba napisati do 30. novembra na posebni tiskovini, ki jo dobite pri pokrajinski upravi na korzu Italia in pri Kmetijskem nadzorništvu ter njegovih poslovalnicah na podeželju. Izboljševalna dela pa morajo biti izvedena do 30. nov. 1958. Morebitna pojasnila dobite pri pokrajinskem glavnem tajništvu na korzu Italia št. 19.

Obisk pri poetu Krasu

Ze dolgo sem nameraval pokramljati s profesorjem Bekarjem; ne kot s širokodušnim »batjuško«, s katerim sva pogosto cestovala v študentovskih letih tja proti šišenskem kolodvoru k pesniku Krasu Srečku Kosovelu. Hotel sem s prijateljem Milanom spregovoriti o njegovi besedi in pesmi. Priložnost mi je dala njegova šestdesetletnica. Puste nedelje popoldne je bilo, ko sem prisopihal v zadnje nadstropje Abujeve hiše na Kornu, kjer si je ta drugi poet Krasa našel sončno, čeprav še vedno bohemsko urejeno stanovanje.

— Kako si zašel sem gor? sem ga vprašal. — »Hoo, prav, da si prišel,« se je veselil in odpahnil kup knjig z edinega stola. »Veš, tu je kot na visokem gradu v Ekehardu. Knjeginje pa ni, da bi ji epiko pel. Danes je epika spet na pohodu; mlajši tržaški pisatelji so epiki. Pa tudi moj Kras je ves epski.«

— Ali nisi sploh nič epskega spesnil? — »Pač. Epske utrinke, Smrt Koclja, Bitka pri Užhorodu, Neznanim davnim knezom Karantanije. Do-

sti je še v rokopisu.«

— Začel si pa menda z esejji? — »Res: Rousseau in vzgojni cilj naše dobe. Ne misli, da sem njegov pristaša. Narava ne osrečuje vedno, duša pa večno. Zato občudujem pedagoška in filozofska dela Leva Tolstojca. Njegovo »Kraljestvo božje je v nas« mi je odkrilo maksimo »ne protivi se zlu!« Premočrtna skrajnost je bila Tolstojcu ob koncu življenja v pogubo. Treba se je izogibati skrajnosti. Na, pa sva zašla kar v golo filozofiranje,« se je prekinil, ko sem ga vprašal ali ima še kaj drugih esejjev.

»Esej o Plotinu, o Goethejevem Faustu, o Croccju; Eseni in odmevi v moji pesmi.«

— Kdaj si začel pa s poezijo? —

»Vzporedno s filozofijo in pedagogiko, da se tako izrazim.«

— Tvoja pesem po mojem ni toliko lirična. — »Je, ko se razpišem o našem Krasu, o naših svetstičih, kjer me mistika zanese skoro v epos. Vendar pa vedno bolj razmišljam o globinah, ki so v nas. Ob pesmi filozofiram, rad bi učil dobroto in svobodo, da bi ne bili hlapič nikomur, še Bogu ne, ker njegovi smo — otroci.«

— Kje so izšle tvoje prve pesmi? —

»V Vrtricu, Angelčku, Zvončku, Lučki z neba, Prvorodu in v Lepi Vidi Srečka Kosovela.«

— Kakšen vtis pa je pustil v tebi rajni Srečko? —

»Tih, skromen, saj se spominjaš tistih nedeljskih popoldnevov. Čista intuicija ga je bila, naiven, kot da ni slabih ljudi na svetu. Do dna mu skoro ne moreš.«

— Kaj pa druge tvoje pesmi? —

»Objavil sem v Domu in svetu spev »Kristus in Roma«. Prav rad pororam v pesmih na naša božja pota. Imam zbirko filozofskih pesmi »Kristus in Kras«. Sedaj pišem »Molitve«; pesem mi prehaja v molitev, ki ozdravlja duše.«

— Si začel tudi kaj v prozi? —

»Saj si mi prav ti dal neke zasnove za povesti o goriškem gradu in Celjanih, o puntarjih. Dramsko sliko »Oporoka Ivana Gradnika« so že igrali v Mirnu. Imam trilogijo »Svetboh«, ki sega do celjskega Ulrika III. Snujem povest o goriški »Sinji kneginji«.

— Ali pišeš samo v eni zvrsti? —

»Ne; današnje življenje projiciram v preteklost in preteklost v naše dni. Dosti bi še imel povedati; polno je načrtov, pa včasih nas življenje pretrdo kuje...«

Mrak je legel na goriški Koren, ko sva stopila na cesto. Na Sveti gori so se vžgale prve lučke, s Krasa je toplo zavelo. Večni Logos in vonj domačije naju je objel.

R. B.

ANTON ASKERC — PESNIK
(Kip N. Pirnata)

Beneška Slovenija - Kanalska dolina

IZ GORENJEGA TARIJA

Odkar je novembra 1956. leta umrl nepozabni župnik Aleksander Tomazetič, je našo župnijo upravljal župnik iz Štoblanka. Z njim smo vsi bili zadovoljni in v duhovnem pogledu je bilo za vse dobro poskrbljeno. Videmska nadškofija nam je medtem hotela vsiliti duhovnika, ki ni znal niti besedice slovenski. Vaški predstavniki so pa takoj nastopili pri nadškofu in mu odločno izpovedali, da ne bodo sprejeli duhovnika, ki ne zna jezika vernikov. Saj bi njegovo dušno pastirstvo bilo brezplodno, ker v vasi vsi govorijo le slovenski in ker vsi znajo moliti ter peti tako, kakor so jih naučili prejšnji duhovniki in starši. Nadškof se je sicer skušal izgovarjati, češ da za to mesto nima nobenega slovenskega duhovnika, toda naši zastopniki so mu izjavili, da so pripravljene počakati, dokler ne bo zapel nove maše (kak domačin. Nadpastir je nato preklical svoj nametivni odlok. Nekoliko pozneje se je pri nas zglasil neki laški duhovnik, ki si je ogledal cerkev in župnišče. K njemu so takoj pristopili domači možje in ga vprašali, če zna vsaj za silo slovenski. Ko jim je odgovoril, da ne, so mu prav odkrito povedali, da ga ne morejo sprejeti. In res ni prišel.

Končno je nadškofija sedaj imenovala za župnika g. Emila Cenčiča, ki je doslej služboval v Karniji. Duhovnik je po rodu Slovenec in dobro zna slovenski, saj je iz Črnega vrha doma. Na tretjo nedeljo v oktobru, ko obhajamo pri nas praznik »Mater božje na jezeru«, smo ga zelo slovesno sprejeli. Nađejamo se, da bo pravi oče izročeni mu ovčič, kakor je bil skozi 50 let njegov prednik

gospod župnik Tomažetič, ki ga ne bomo nikdar pozabili.

IZ REZIJE

Prvo nedeljo v oktobru je bilo v Belem potoku, najbolj oddaljeni rezijanski vasi, veliko slavlje. Ta dan so namreč otvorili novo mlekarino. Blagoslovil jo je videmski nadškof. Svečanosti so se udeležili dva kanonika in predstavniki pokrajinske uprave s predsednikom na čelu. Ta nekdanj nedostopna vas sestoji iz preprostih hišic, v katerih bivajo pastirji in gozdarji. Hišice se nahajajo na obronkih Kanina in so druga od druge zelo oddaljene.

Središče vasice je cerkviča sv. Antona z nekaj hišami; vas je gotovo najrevnejša ne samo v rezijanski občini, marveč v vsej videmski pokrajini in morda v Italiji. Šteje 400 oseb, a doma jih je prav malo, saj so skoro vsi moški v tujini. Doma so le starčki in ženske, ki se trudijo, da med skalami naberejo čimveč sena za svojo živino. In vendar so ti ljudje tako navezani na rodno grudo, da se nikakor ne marajo združiti z občino Brdom, do katere imajo 16 km dolgo pot.

Brdo je najbližja vas, do katere je bila po prvi vojni zgrajena cesta. Ostati hočejo pod občino Rezijo, četudi vanjo ne vodi nobena cesta. Po zadnji vojni so jim cerkveni predstojniki poslali lastnega duhovnika g. Vita Ferinija, ki jim je postal edini učitelj in svetovalec. Po njegovem prizadevanju so v Belem potoku dobili šolo, otroški vrtec, telefon in sedaj še mlekarino.

Župan Letič se je ob otvoritvi mlekarne

zahvalil dušnemu pastirju za trud, ki ga je imel, da je tudi najbolj zapuščena rezijanska vas prišla do vsaj nekoliko boljših gospodarskih razmer.

IZ RAJBLJA

Ko smo zadnjič poročali o položaju v našem rudniku, smo izrazili upanje, da se bodo razmere morda v kratkem spremenile na boljše, ker sta dva poslanca pismeno pozvala ministrstvo za delo in socialno skrbstvo, naj končno posreduje, da se uredi odnos med delavci in upravo rudnika. Prejšnji teden je pa prišel v Rajbelj socialistični poslanec Marangone iz Vidma in se podrobneje pozanimal za borbo delavcev. To je storil zato, da bi v Rimu učinkoviteje branil njihove koristi. Delavci prav gotovo ne bodo nehali stavkati, čeprav rudniška uprava grdo zlorablja bližajočo se božično dobo, ko vsak človek potrebuje več denarja, da bi zlomila odporno silo delavstva. Predstavniki sindikatov v Vidmu so zato pozvali vse svoje organizacije, naj s prostovoljnimi prispevki v denarju in živežu podpro rudarje in njihove družine.

IZ ŽABNIC

Tudi letos se je na rožnovensko nedeljo zaključila priljubljena svetovišarska božja pot. Prejšnja leta je bilo ta dan na Sv. Višarjah veliko romarjev, letos pa zelo malo, ker je sneg že močno pobelil hrib in vse planine ter gozdove do Žabnic. Ves oktober je bilo pri nas precej mrzlo, čeprav smo imeli tudi nekaj lepih dni.

Sv. Višarje je letos obiskalo mnogo romarjev. Največ je bilo Slovencev, drugo mesto so zavzeli Nemci, na tretjem so pa Furlani. Zgradnja vzpenjače je že dobro napredovala, stavbe, ki so bile potrebne, so že dovršene.

II

V SONCU in senci

(Usoda Habshuržanov)

R. B.

Gorje, če je le za pičico pogrešila! Takoj je bila tašča Zofija nadnjo.

Dan po poroki so se sprejeli in predstavljenja neprenehoma nadaljevali. Mlada cesarica je že bila utrujena in živčna ter si je hotela malo odpocitati. Pa priročni v sobane tašča z opomini, da je cesarica rojena za podložnike, ne pa zase. Kljub ugovorom je cesar odpovedal sprejeme in se je s soprogom odpeljal na sprehod v Prater. Tudi tukaj ni vesela množica Dunajčanov dala miru mladi cesarici, ki se je nato po sili morala zapreti v svoje sobane.

Samo zadnji dan poročnih dni je Sisi ugaljal. V Prateru so priredili veliko ljudsko slavlje, pri katerem je nastopil umetnik in cirkuški jahač Renz. S krasnimi konji je izvajal razne točke jahalne umetnosti. Elizabeti je pa bilo že v krvi strastno veselje do lepih konj; tudi sama je bila že zdoma izvrstna jahalka. Zato ni čudno, da jo je mož komaj odtrgal od cirkuškega nastopa. Obljubiti ji je pa moral, da ji bo predstavil mojstra Renza.

Borba za pivo in čevlje

Ko so podrli po mestu zadnje slavoloke in pometli vse ceste, je bilo praznikov konec.

Po vseh kronovinah so časniki pisali o prelepilnih dneh, o lepoti mlade cesarice in o neizmerni vdanosti vseh državljanov mlademu vladarskemu paru. Vsa ta čustva je povezal v vezano besedo dunajski gimnazijski ravnatelj Ferdinand Schubert. Skomponiral je »Molitev na tri glasove za našega ljubljeneega cesarja Franca Jožefa.« Izvod so prodajali po 3 groše. V nekaj tednih je bila »molitev« razprodana, saj jo je vsak dober državljan brž tekel kupiti, da ga ne bodo zapisali v črne bukve. Ravnatelj Schubert je s himno tako obogatel, da si je kupil lepo posestvo. Od vse cesarske poroke je imel on največ dobička.

Sisi je sama ostala v zlati kletki. Njen mož je bil preveč zaposlen, da bi se zanjo zanimal.

Že pri skupnem družinskem zajtrku se je začel dnevni križev pot. Tašča Zofija je znala prav umetno, kakor za iglico hinavsko in neopazno zbadati. Namigovanja in ukazovanja je pa cesarica težko prenasala. Čeprav še dekle, je že imela svojo osebnost, trdno

voljo in željo po svobodi. Prav zaradi teh lastnosti je trčila ob taščo, ki se je bala, da ji bo ta »šestnajstletni froc« iztrgal na dvoru vajeti in vpliv na sina iz rok. Navodila stotletja stare španske etikete so segala celo do želodca.

Elizabeta je bila še od doma vajena popiti pri kosilu čašo črnega monakovskega piva. V začetku so ji tudi na dunajskem dvoru postregli s pivom. Ko je pa tašča menila, da se je nevesta že dovolj uživala v dvorne razmere, je piva na mizi nekega dne zmanjkalo. Ko ga je cesarica zahtevala, je pristopila prva dvorna dama z opravičilom: »Avstrijska cesarica ne sme piti piva, španska etiketa to pijačo prepoveduje.« Toda Elizabetina trma je dosegla svoje in po nevihti v čaši piva je ona zmagala.

Čez nekaj dni se je začela borba za čevlje. Cesarica je nekega jutra zahtevala, naj ji dajo večerajšnji par, ki ji je bil posebno všeč. Prva sobarica jo je pa takoj poučila: »Avstrijska cesarica sme vsak par čevljev samo enkrat obuti.«

V boju za čevlje je šlo težje kot pri pivu. Sobarice in vsa služinčad so imele cesaričinih 365 parov čevljev za svojo posest; pod roko so jih po enem dnevu rabe prodajali plemiškim gospem. Po cesaričinu trmi naj bi torej ta vir dohodkov usahnil? Po dolgotrajnih zakulisnih spletkah in dogovorih je Elizabeta vendarle dosegla, da sme en par čevljev tudi več dni obuti. Tako se je tudi to velevažno državno vprašanje rešilo.

(Dalje)

NOVI LIST V VSAKO SLOVENSKO HIŠO

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Priznanje v pomislek

(Ob novi krstni predstavi Slov. narod. gledališča)

Ce upoštevamo, v kakšnih skripcih se nahaja slovenska dramska ustvarjalnost v domovini, potem moramo pozdraviti v dejstvu, da je SNG začelo svojo letošnjo sezono z delom tržaškega avtorja, vsekakor prvovrsten kulturni dogodek. Josip Tavčar je bil doslej naši kulturni javnosti znan kot dolgoleten poštirtvovalen urednik dijaških Literarnih vaj, pred letom dni pa je njegovo ime stalo med uredniki zbornika Tokovi. Razen tega se je večkrat oglašal po radiu kot dramski kritik. Zdaj je iz te kulturne čakalnice stopil na »oder«: predstavil se je s svojim prvencem, z dramo Prihodnja nedelja, s snovjo iz našega tržaškega življenja.

Oglejmo si na kratko to snov.

Delali bi krivico našim starejšim učiteljem, ko bi hoteli videti njihovega predstavnika v slovenskem učitelju Srečku Dolinarju, glavni osebi drame, čeprav je njegova življenjska zgodba na zunaj skoraj tipična: tudi on je bil namreč pod fašizmom prestavljen globoko dol v Italijo in tudi on se je takoj po vojni vrnil v svoje rodno mesto. Čemu se je vrnil? Vprašanje, ki bi bilo za resničnega učitelja njegovih let odveč, se v drami vsiljuje. Zakaj Srečko Dolinar kljub zrelih moškim letom pozna izključno samo en življenjski problem, ki ga razjeda do obupa: kako obogateti, da bi sebe in družino iztrgal iz proletariata na raven gospode z »vilo«, »avtom« itd. »Povejte mi: zakaj ni med Slovenci velike gospode?« — To je v tej drami hamletski kompleks Srečka Dolinarja. Torej: prazni intelektualec z najbanalnijšim malomeščanskim kompleksom, zaradi katerega se tudi ne more vdati v to, da bi se njegova hčerka Katja poročila s »socialistom«, uradnikom Francem Veljakom? Vsekakor, takšnih kreator ne manjka v življenju. Le, da Srečko Dolinar gre v svojih sanjah tako daleč, da se mu mora gledalec prizanesljivo nasmehnuti. Totocalcio, v katerega se je v svojem pohlepu po bogastvu započil, mu mora vreči nekako okoli pol milijarde, številka, ki bi bila še takemu lakomnežu malce preveč. Vsekakor, avtor si je lahko v Dolinarju zamislil prav tako kreaturo le kot karikaturo. Toda v tem primeru si je težko razlagati vzuđuje prave žaloigre, na katero delo očito meri. Da bi namreč neki učitelj, ki navsezadnje ima družino, stanovanje in delo, zaradi tiste nedosežne pol milijarde delal tragedije v hiši, izčrpaval tam vso svojo človeško problematiko (in ne smemo pozabiti, da gre za intelektualca!) brez najmanjšega posluha za dogajanje okrog sebe (in Trst je bil po vojni eno vozlišč svetovne politike!) — to je za psihološko verjetnost tega lika morda malo preveč.

SOJEVRSTNO SLOVENSTVO

Zato smo se tudi prej vprašali, čemu se je pravzaprav vrnil iz Rima, če zanj ne obstoji nobeno ne narodno ne politično udeleževanje ne prijateljstvo ne družba, ampak samo tisti listek, ki naj bi mu prinesel milijone. In če je doslej živel samo za to, da bi postal nekoč velik gospod, milijonar v »marmorni palači«, je spet vprašanje, kako je mogel vzginiti sina Ludvika v zavednega Slovenca. Saj ta prav zaradi svojega slovenstva ne dobi dovoljenja za uvozno podjetje. A ta sin, propadel študent, je spet svojevrsten Slovenec, ko zaradi tistega dovoljenja očita očetu in materi njih slovensko vzgojo. Skratka, malo nemogoča slovenska družina, posebej če upoštevamo, da Srečko Dolinar, ki ga je morala prignati v Trst le ljubezen do rodne zemlje, vidi nedopovedljiv polom v tem, da bi se hčerka poročila v Ljubljano. Se več, hčerka ne more izprostiti od njega niti dovoljenja, da bi skočila v Ljubljano samo za en dan in prenočila v Slonu, kakor dela po vojni že na tisoče Tržčanov, ne samo Slovencev. In mnogi med njimi so gotovo vsaj tako malo komunisti kot Srečko Dolinar.

Vsekakor se je avtor sam zavedal, da je s »slovenstvom« te učiteljske družine nekaj narobe, ko ji je postavil nasprotje v Valentinu, Katjinem bratu, delavcu. Tudi on je seveda »socialist«; čeprav bi bralca mikal vedeti kaj več o tem, ko pa si pod tem imenom predstavlja lahko marsikaj, od stalinovca do desnega socialnega demokrata. Verjetno bo Valentin nekje na sredini: zakaj v tem dobrodušnem in malce omejenem človeku, kakršen je, si težko

predstavljamo zagrizenca. Spet vprašanje: je Valentin res predstavnik našega tržaškega delavca, ki je na splošno vse prej kot kakšen pepček? Mogoče bo še najboljši predstavnik sebi podobnih sin, dijak Ludvik, tržaška barabica, ki si po svojem finančnem polomu ne more izmisliti nič boljšega, ko da se pobere v Avstralijo. Tukaj je avtor dejansko dregnil v našo stvarnost z motivom, ki ga naši pisatelji še niso obdelali.

Vsekakor je treba avtorju priznati hvale vredno težnjo po zdravi modernosti. S tem, da je prikazal našega razumnika v kompleksu, ki se ga je navzel od nezdravega okolja, je tudi opozoril na važen moralni problem. Razen tega je pokazal dobro obvladaje odra, kar za prvence vsekakor ni malo.

Igralci pri tej igri niso imeli lahkega dela. Rado Nakrst se je uspešno boril z vlogo, ki ni bila kos njegovim velikim darovom, ko je moral dvigati v žaloigro Dolinarja. Lik Dolinarjeve žene Katje v zasedbi Leli Nakrstove je bil dokaj bled, brez potez. Miha Baloh je kot dijak Ludvik vsekakor pretiraval. Lukeš je verno podal malce omejenega Valentina. Isto je reči o Mariji Bogdane Bratužove in o Veljaku Staneta Starešiniča. Posebno omembo zasluži mlada Neda Mijotova kot Marta.

Režiser Babič bi bil mogoče mnogo bolj posrečeno zasakal vso stvar v komedijskem tonu s tem, da bi napravil iz Dolinarja kaj drugega kot tragičnega junaka, za kar pa Dolinarjeva vsebina ne zadošča.

Sceno je okusno napravil Jože Cesar. Igro smo videli pri ponovitvi. A naj zabeležimo, da se je po krstni predstavi razvila prav pristrčna slovesnost, ko so bili igralci in še posebej avtor deležni dolgega ploskanja.

Ob koncu naj navedemo še, da bi iz igre lahko izpadle nekatere fraze, ki utegnejo raniti katoličana. Mislimo, da je to še najbolj v prid gledališču samemu.

u. f.

— 0 —

SLOVSTVENI NATEČAJ

Organizacija Pro civitate christiana (Za krščansko družbo) je povabila vse pisatelje k posebnemu natečaju. Napisali naj bi dramo, ki vsebuje kot vodilno misel »Ljudje potrebujejo Kristusa«. Nagrada znaša en milijon lir. Značilno je, da manjkajo v današnjem času književna dela z versko tematiko.

KULTURNE VESTI

* Poročajo, da so v Budimpešti obsodili na tajnem procesu romanopisca Tiborja Deryja na šest let ječe, dramatika Juliusa Haya, pesnika Zoltana Zelka in pisatelja Pala Tardosa pa vsakega na dve leti. Obtoženi so bili sodelovanja pri lanskem uporu. Dery je poleg Lukaca najprezentativnejša osebnost sodobne madžarske književnosti. V budimpeštanskih literarnih krogih so sprejeli obsodbo z olajšanjem, ker so se bali, da bodo obsodili Deryja na smrt.

* V švicarski kliniki Hirslanden je umrl skladatelj priljubljene operete Pri belem konjičku Ralph Benatzky v starosti 70 let. Bil je zadnji veliki predstavnik dunajske operete. Rojen je bil v Budjovcih na Češkem.

* Izšel je Zgodovinski časopis, ki ga letno izdaja Društvo slovenskih zgodovinarjev. Nosi pa šele letnico 1955, ker je zaradi raznih tehničnih in drugih težav zaostalo redno izhajanje. V časopisu sodelujejo najboljši slovenski zgodovinarji Miško Kos, Bogo Grafenauer, Franc Zwitter, prof. Zontar iz Kranja in drugi.

* Izšle so knjige Prešernove družbe, med njimi tudi nova povest Miška Kranjca.

* Državna založba Slovenije je izdala v zbirki Zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev deveto knjigo Stritarjevega zbranega dela, ki vsebuje del njegove korespondence. Knjigo je uredil in opremil z zanimivimi literarnozgodovinskimi in življenjepisnimi opombami dr. France Koblar.

Umril je Clemente Rebora

V samostanu Monte Calvario v Domodossoli je umrl te dni eden najboljših sodobnih italijanskih pesnikov, duhovnik Clemente Rebora. Njegovo poezijo cenijo kot eno najbolj iskrenih pesniških izpovedi našega časa.

Zanimiva je njegova človeška usoda. Rodil se je leta 1885 v Milanu in sodeloval kot študent in kot mlad profesor pri florentinski reviji Voce, ki je založila tudi njegovo prvo pesniško zbirko. Med prvo svetovno vojno se je bojeval na fronti, nato pa se je vrnil na šolo. Poučeval je v Milanu in Comu. A morda ga je vojna notranje tako pretresla, da se ni več znašel v svetu. Leta 1930 je stopil v samostan in postal duhovnik. Iz ponižnosti, tudi ni hotel več pesniti, pisal je samo še nabožne pesmice za ljudi, ki so ga za to prosili.

Ko pa je pred nekaj leti zbolel, je spet prijel za pero, k čemur so ga vzpodbujali tudi njegovi predstojniki, ter objavil zapovrstjo tri knjizice pesmi. Ena izmed njih je nosila značilni naslov Canti dell'infermità, to je Bolezenske pesmi. Pod tem naslovom so izšle nekaj dni pred pesnikovo smrtjo tudi njegove zbrane poezije.

Nekatere nove slovenske knjige

V zbirki Knjižna polica Državne založbe Slovenije je izšel roman Ignaca Koprivca z naslovom Hiša pod vrhom. V romanu je skušal prikazati sodobno problematiko kmečkega prebivalstva v Slovenskih goricah, kjer je on doma. Obravnava medsebojno razmerje gruntarjev in kočarjev, ustanavljanje zadrug in podobno. Zaključek je tragičen.

Andrej Hieng je izdal pri založbi Obzorja v Mariboru zbirko novel z naslovom Usodni rob. Odlikujejo se po močni izrazitosti, fantastiki in izvirnosti snovi. Hieng rad razglablja v svojih novelah tudi o etičnih vprašanjih.

Tone Seliškar je objavil novo mladinsko povest z naslovom Indijanci in gusarji. Dogaja se med otroki ljubljanskih predmestij. Izšla je pri Mladinski knjigi z ilustracijami Janeza Vidica.

Pri isti založbi je izšla v prevodu zbirka krajših povesti hrvaške pisateljice Andjelke Martič Jezero na planini. Povesti so namenjene mladini. Prevedel jih je Janez Gradišnik.

IVAN PREGELJ HUDO ZBOLEL

Iz Ljubljane poročajo, da je hudo zbolel pisatelj Ivan Pregelj. Bil je že dalj časa bolj slabega zdravlja, vendar ni izgubil vedrosti. Želimo mu čimprejšnjega izboljšanja.

Hudo bolan je tudi pisatelj Ferdo Kozak. Tudi njemu želimo skorajšnje okrevanje.

* V Parizu je umrl prof. La Croix, ki je bil pred vojno lektor za francoščino na ljubljanskem vseučilišču in štel med slovenskimi romanisti obilo prijateljev.

* Cankarjeva založba je izdala v svoji zbirki Svetovni roman slovensko zgodovinsko povest flamskega pisatelja Jana van Dorpa: Črni lev na zlatem polju. Prevedel ga je Rudolf Kresal. Knjiga šteje čez 500 strani.

* V pariški galeriji Daniel-Cordier je prirejena razstava abstraktnih slik nekega mladega ruskega slikarja, ki pa je ostal brezimnen. Slike je pritihtopil iz Sovjetske zveze neki udeleženec Svetovnega mladinskega kongresa v Moskvi. Slikar je, sin nekega visokega sovjetskega funkcionarja.

* V mestnem arhivu v Cremoni so odkrili najstarejši rokopis odlomkov Ciceronovega dela Brutus. Spis je iz začetka 9. stoletja.

* Ignac Koprivec je objavil roman iz Slovenskih goric Hiša pod vrhom, ki ga pa kritiki niso bogve kaj pohvalili, ker se Koprivec ne more znebiti črno-belega pisanja, kateremu je zapadel že v začetku svoje književne poti in ki je prišlo najbolj do izraza v njegovi knjigi novel Sestanki.

* Izšla je prva številka tretjega letnika časopisa Jezik in slovnost, ki je sicer namenjen bolj slavistom, a obravnava tudi splošne literarne zadeve ter je nedvomno ena najbolj zanimivih današnjih slovenskih revij. Ima zelo dobre sodelavce.

GOSPODARSTVO

CVETNI PRAH — ČUDOVITA HRANA

Znanstvo, ki proučuje prehrano, je odkrilo, da je cvetni prah izobno dopolnilo naše prehrane zaradi treh svojih čudovitih lastnosti: cvetni prah olajšuje in pospešuje rast, urejuje presnavljanje v črevesju in, kar je še največ vredno, zadržuje staranje.

Kako pospešuje rast? Pomislite samo na ličinke čebel, ki ne dobe druge hrane kot cvetni prah, premešan z nekaj medu in vode. S to hrano pomnožijo ličinke v šestih dneh za 1500-krat svojo težo! Z nobeno drugo snovjo iz rastlinskega ali živalskega sveta ni mogoče doseči takih uspehov.

Preden so skušali nuditi cvetni prah tudi ljudem, so napravili mnoge poskuse na miših. Veliko število teh ni dve leti dobivalo druge prehrane kot nekaj cvetnega prahu z malo vode: počutile so se izobno, kakor je bilo razvidno iz njih razvoja, razmnoževanja in obnašanja. Ne poznamo nobene druge hrane, ki bi za tako dolgo dobo zajamčila zdravo in redno življenje. Nato so cvetni prah nudili tudi ljudem in v ta namen so ga v ZDA porabili 2.000 kg. Uživali so ga otroci, odrasli in starčki. Uspehi so bili izredni, čemur se ni čuditi, saj cvetni prah vsebuje beljakovine, tolšče in sladkorje, in sicer v lahko prebavni obliki. Ima pa tudi rudnine, vitamine A, D, E in C, vse vitamine skupine B, razne hormone, dražila in kvasila ter najrazličnejše kisline. Vse to uravnoveša navadno prehrano, ki je prevečkrat enostranska, tako da se prej ali slej pojavijo zle posledice.

Cvetni prah je obenem studenec živahnosti, saj v nekaj dneh kar poživi preutrujene osebe. Z njim dosežejo izredne uspehe zlasti telesno zaostali otroci: začnejo se redno razvijati, dobijo tek in željo po hrani, poveča se njih teža in postanejo živahnejši. Anemija ali slabokrvnost je v glavnem odvisna od pomanjkanja rdečih krvnih teles. Natančen poskus je dokazal, da se v enem kub. mm krvi rdeča krvna telesa pomnožijo za 800.000 krat, če slabokrven človek en mesec zaužije dnevno po eno čajno žličko cvetnega prahu.

Urejuje presnavljanje

Cvetni prah razkužuje ves prebavni sistem in s tem odpravi prebavne težave, poživi leno črevesje ter odstrani zapeko, za katero trpi tako ogromno ljudi. Pomaga, da se iz črevesja izločijo nepotrebne snovi, ki se neradko začnejo kvasiti — fermentirati — in povzročajo drisko in mnogo drugih črevesnih bolezni. Znanstveniki so pri poskusih z mišmi ugotovili, da v njih iztrebkih ni bakterij, ako so uživale cvetni prah. Pojav so natančneje preučili in končno dobili iz cvetnega prahu poseben antibiotik, to je sredstvo za uničevanje bakterij, katerega danes že predpisujejo za zdravljenje črevesja.

Zadržuje pojave staranja

Če je kri zdrava in je prebava v redu, se telo ne zastruplja. Zato tudi izostanejo znaki staranja, ves telesni ustroj ostane mlad in čil.

Od kod cvetni prah?

Cvetni prah služi za oplojevanje ženskih cvetov, iz katerih se razvije plod. V naravi je tega prahu mnogo in večino prenaša vsepovsod veter. Mnogo ga je na koruzi, na zastavicah, to je na moškem delu koruze. Tega pa čebele ne zbirajo. Cvetni prah je namreč zelo različen po svoji sestavi. Mnogo prahu, katerega zbirajo čebele, je na kostanju, maku, repišču, na vrbah, detelji in še na 20 drugih rastlinah. Manjše količine pa dobimo na skoraj vseh ostalih. Čebele ga zbirajo za prehrano mlade zalege. Količkanj močna čebelina družina ga porabi letno okoli 50 kg. Čebelam pa ga človek krađe. V ta namen nastavi ob vhodu v panj posebne pasti, kjer ga čebele odložijo, ko se obremenjene vračajo z obiskov tisočeri cvetov domov. Tako ga človek dobi na stotine kg. Vdihovanje cvetnega prahu je človeškemu zdravju škodljivo in povzroča tako imenovano seneno mrzlico (pollinosis). Zato ga ne smemo vdihavati, ampak ga zauživati med ostalo hrano. Kuhati ga ne smemo, ker s tem zgubi mnogo dragocenih lastnosti. Najprimerneje je, če ga uživamo s kakšno tekočino takoj, zjutraj n. pr. s kavo, mlekom, čajem, sadnim sokom, jogurtom ali podobnim.

S cvetnim prahom si je človek našel novega zaveznika v boju proti boleznim in drugim nevšečnostim. Gotovo je, da bo srednja starostna doba potisnjena nekoliko navzgor, če bo cvetni prah na razpolago tudi

navadnim smrtnikom. V naravi ga je zelo mnogo, samo zbirati ga je treba, kar pa ni vedno enostavno.

DVE GOVEJI PASM

V Italiji imamo rodovnike za več govejih pasem, med drugimi za črnošekasto, holštansko ali frizijsko pasmo, ki jo uradno imenujemo »frisona italiana«. S tem imenom pa mnogi živinorejci niso zadovoljni. V ta rodovnik so namreč hoteli vpisati vse črnošekaste krave, ne glede na njihov izvor. Večina je pa bila uvožena iz Holandske, po vojni so jih začeli uvažati tudi iz ZDA in iz Kanade.

Enotnemu rodovniku so se začeli upirati vsi vplivnejši živinorejci, ki so uvozili črnošekasta goveda iz ZDA in iz Kanade. Ti trdijo — in z njimi tudi mnogi izvedenci — da spada črnošekasto govedo evropskega izvora pa k eni pasmi, govedo ameriškega izvora pa k drugi. Goveda ameriškega izvora so namreč znatno težja in tudi več molzejo, posebno pri rodu »Carnation«.

Črnošekasta goveja pasma šteje danes v Italiji nekaj nad 1 milijon glav. Vanjo spadajo v zadnjih letih vse mlečne rekorderke. Letna proizvodnja 8.000 litrov mleka, ki jo da ena krava, ni nobena redkost. To govedo je seveda zelo zahtevno tako glede na krmo kakor na nego in zato ni primerno za naše razmere.

Ali si že poravnal naročnino?

Športni pregled

KOLESARSKA SEZONA 1957

Letošnja sezona je bila ponovno uspešna za hitre in vztrajne belgijske kolesarje. Belgijci so pokazali svojo premoč na skoraj vseh pomembnih dirkah. Na prvo mesto so se uvrstili v tekmah za svetovno prvenstvo in za pokal Desgrange-Colombo. Končna uvrstitev posameznikov je naslednja: 1. De Bruyne (Belgija) 90; 2. Impanis (Belgija) 76; 3. Nencini (Italija) 70; 4. Bobet (Francija) 58 in 5. Plankaert (Belgija) 48. Lestvica posameznih držav je naslednja: 1. Belgija 593; 2. Francija 358; 3. Italija 316; 4. Španija 80 in 5. Nizozemska 43.

Najuspešnejši kolesar Belgije je hitri De Bruyne, za njim prideta Van Looy ter Derycke. Poleg svetovnega prvaka Van Stenbergena so se letos posebno odlikovali Impanis, Van Daele, Vannitsen, Kerkhove, Noyelle, Desmet, Vlaeyen in Plankaert.

Stava 11 - PO NASEM BO TAKO!? - Stava 11 17. novembra 1957

1. ALESSANDRIA - LANEROSI	X
2. BOLOGNA - JUVENTUS	X 2
3. GENOA - ATALANTA	1
4. INTER - UDINESE	1 X
5. LAZIO - MILAN	X 2
6. NAPOLI - ROMA	1 X
7. PADOVA - SAMPDORIA	1 X
8. TORINO - SPAL	1
9. VERONA - FIORENTINA	1 X
10. BRESCIA - TRIESTINA	X
11. CATANIA - BARI	1
12. LEGNANO - BIELLESE	1
13. PRO VERCELLI - CARBOSARDA	1
R. CAGLIARI - VENEZIA	X
R. CATANZARO - REGGIANA	1

Najboljša Francoza sta mladi Anquetil, zmagovalec dirke Tour de France, ter vztrajni Luisson Bobet, ki je letos dosegel precej uspehov. Omeniti je treba tudi ostale kolesarje, kot so Darrigade, Forestier, Privat in francoski prvak Huot.

Italijani niso bili letos posebno nevarni in so se opomogli le v drugi polovici sezone. Čast italijanskega kolesarstva je branil le mladi Baldini. Ostali kolesarji, razen Nencinija in Sabbadina, so vsi globoko razočarali.

Španijo je častno zastopal Poblet, Gaul pa Luksemburško. Presenetil nas je Avstrijec Christian. Nizozemci in Švicarji so letos ponovno nazadovali. Angleži in Nemci nimajo še prvovrstnih kolesarjev, ki bi lahko uspešno posegli v borbo za prva mesta.

ZASLUŽENA ZMAGA JUGOSLAVIJE

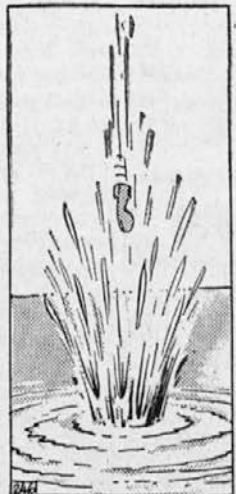
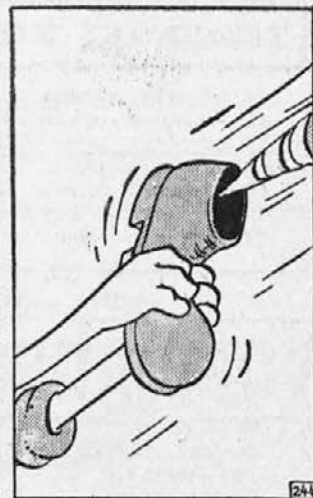
V nedeljo je v Beogradu jugoslovanska nogometna reprezentanca porazila (4:1) Grčijo. Zmaga Jugoslovancev je popolnoma zaslužena in razmerje golov bi bilo lahko večje, saj je napad zapravljal več ugodnih prilik. Tokrat je nekoliko popustila obramba, posebno Belin, Spajić ter Boškov. Najboljši igralec je bil napadalec Petaković. Uspeh proti grški enajstorici daje precej upanja za srečanje z Romunijo, ki bo v nedeljo v Beogradu; tekma bo dokončno odločila, kdo bo prihodnje leto igral na Svedskem.

Jugoslavija je nastopila v naslednji postavi: Bebara; Belin, Crnković; Boškov, Spajić, Krstić; Petaković, Mujić, Milutinović, Zebec in Pašić. Gole so zabili: Vujić v 6., Krstić v 9., Mujić v 60., Petaković v 66. minuti za Jugoslavijo in Nestoris v 22. minuti za goste.

SPORT PO SVETU

Nogomet — V nedeljo je Madžarska z lahkoto odpravila (5:0) Norveško in si s tem zagotovila nastop v finalni skupini. Prejšnji teden si je zagotovila udeležbo v finalnem tekmovanju tudi Škotska, ki je na domačem igrišču premagala Švico z izidom 3:2. V Istanbulu je španska B enajstorica zaigrala neodločeno (0:0) s Turčijo in tako osvojila Srednjeevropski pokal. Lestvica je naslednja: 1. Španija B (8) 13; 2. Francija B (10) 12; 3. Italija B (9) 9; 4. Turčija (7) 7; 5. Grčija (8) 6; 6. Egipt (10) 5.

20

Za
našen
a
i
m
l
a
i
š
eč
u
d
e
ž
n
i
o
t
o
k

Rumena kača - vladar sveta

E. Wallace - R. B.

8

»Že vem, že vem.« je kratko odrezal Clifford.

Segel je v žep in privlekel debelo listnico. Odštel je deset bankovcev po sto šterlingov in jih je dal mojstru.

»Pogodbe ne bomo pisali.« je pristavil. »Danes je sreda; prihodnji torek bodo pripeljali pohištvo. V vsako sobo postavite peč in naj venomer gori, da se bo vse posušilo. Morda me ves teden ne bo doma. Tu je moja telefonska številka... Se nekaj; hočem tudi telefon, žice pa naj bodo v zemlji, in sicer precej globoko položene... Kače lahko zlezejo tudi pod zemljo...«

Po teh besedah je spet skočil na motovilo in je odcijazil izpred oči strmečih zidarjev.

Naslednje jutro je deževalo. Padal je droben dež, ki je kazal, da ne bo prenehal do mraka. Tako vsaj je prerokoval Tomaž, mehanik v hiši Narthovih, ki je imel za tlakomer svoj revmatizem.

Štefan, ki se je vedno hvalil, da vreme nanj nič ne vpliva, je pa bil tega dne mračen in potr. »

Po vsem tem.« je premišljeval, ko se je vozil v svoj urad, »ni mam sicer nikakega vzroka biti potr. Saj mi je smrt bedaka Jožeta prav zdaj popravila vse kosti.« Toda tisti Clifford Lyne, ta je malce nevaren. Da! Črna pika, kakor je povsod, kadar začne kaj dobro iti. Misel na dedščino je pa kmalu pregnala vse temne misli. Začel je delati načrte za poroko, ker le potem bo prišel v posest vseh tistih milijonov.

Stopil je v urad že precej dobre volje; njegova tovariša sta ga že pričakovala v zasebni pisarni. Major Spedwell je udobno zlek-njen kadil. Ferdinand Legat je stal s čelom naslonjen na šipe edinega okna ter opazoval polzeče dežne kapljice.

»Halo, fantje!« je pozdravil Štefan. »Čemu taki obrazi?«

Legat se je obrnil: »In kaj je tebi, da si tako vesel?«

Narth ni še pomislil, ali bi obvestil tovariše o sreči, ki mu je padla kot z neba v naročju. Z vsemi tistimi milijoni bi lahko poslal oba tovariša k vragu in začel drugo, bolj pošteno življenje. Vendar ga je veselje prevladalo:

»Joe Bray je mrtev.« je zmagozlasno vzkliknil. »Večji del premoženja je zapustil meni!«

Skoraj vgriznil se je v jezik ter je sam pri sebi preklel svojo neprevidnost.

TEDENSKI KOLEDARČEK

17. novembra, **nedelja**: Gregor
 18. novembra, **ponedeljek**: Odon
 19. novembra, **torek**: Elizabeta
 20. novembra, **sreda**: Feliks
 21. novembra, **četrtak**: Dar. M.
 22. novembra, **petek**: Cecilija
 23. novembra, **sobota**: Klemen

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 13. novembra si dobil oz. dal za:

ameriški dolar	625—627 lir
avstrijski šiling	23,70—24,20 lir
100 dinarjev	80—85 lir
100 francoskih frankov	125—131 lir
funt šterling	1580—1650 lir
nemško marko	147,50—148,50 lir
pesos	12—15 lir
švicarski frank	145,50—146,25 lir
zlato	708—710 lir
napoleon	4850—5050 lir

RADIO TRST A

Nedelja, 17. novembra, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 10.00 Prenos maše iz stolnice sv. Justa; 12.00 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kaj, zakaj... Kronika sedmih dni v Trstu; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Slušna igra: Saint Grenier-Brumere; »Hotel 'Pri dobrem počitku«, komedija v 3 dej. Igrajo člani Rad. odra; 20.30 Iz opernega sveta; 22.00 Nedelja v športu; 22.35 Armando Sciascia s svojim orkestrom.

Ponedeljek, 18. novembra, ob: 12.00 Iz lovčevih zapiskov: »Vidra«; 19.00 Narodne grške pesmi; 19.15 Radijska univerza: Kako nastane dnevnik: »Kako organiziramo dnevnik — tehnični del«; 20.30 Giacomo Puccini: »Gianni Schicchi«, opera v 1 dej.; 21.30 Orkester Melachirino; 22.20 Schumannove in Schubertove skladbe.

Torek, 19. novembra, ob: 12.00 Predavanje: »Neznana Irska«; 13.30 Glasba po željah; 18.30 Pisani balončki, rad. tednik za najmlajše; 19.15 Zdravniški vedež; 21.00 Obletnica tedna: »Obletnica madžarske revolucije«; 22.00 Italijansko-slovenski kulturni stiki skozi stoletja: dr. Janko Jež: »Matija Cop in njegova doba«; 22.30 Soštakovič: Simfonijski št. 5.

Sreda, 20. novembra, ob: 12.00 Žena in dom, obzornik za ženski svet; 18.00 Klavirski mojstri; 19.15 Sola in vzgoja: dr. Anton Kacin: »Kako vplivajo gmotne razmere na našega dijaka«; 20.30 Zvočni mozaik; 21.00 Judita Romanova: »Koraki naprej in

nazaj«, drama v 1 dej. Igrajo člani Rad. odra, nato Strauss: »Tako je govoril Zaratustra«, igra Orkester tržaške filharmonije.

Četrtek, 21. novembra, ob: 12.00 Potovanje po Italiji: Turistični razgledi M. A. Bernonija; 18.30 Z začarane police: Marija Polak: »Pravljica o usmiljenem drevesu«; 19.15 Radijska univerza: Izumi v zgodovini civilizacije: »Kolo in plinska turbina«; 21.00 Ilustrirano predavanje: Iz zgodovine Vikingov: »Pesmi skaldov«; 22.00 Nove knjige in izdaje: Mika Waltari: »Etruščan«.

Petek, 22. novembra, ob: 12.00 Predavanje: »Kanaški St. Moritz«; 13.30 Glasba po željah; 18.55 Male vokalne zasedbe; 19.15 Znanost in tehnika: »Michael Faraday«; 21.00 Umetnost in prireditve v Trstu; 21.15 Velika dela slavnih mojstrov; 22.00 O glasbilih: »Starinska godala in violina«, predava prof. Pavle Merku; 22.15 Večerne melodije.

Sobota, 23. novembra, ob: 12.00 Zivljenja in usode; »Daniel Bovet, Nobelov nagrajenec za medicino«; 16.00 Radijska univerza: O zdravstvu in higieni dela: »Psihologija dela«; 17.00 Vivaldi: Koncert v A-duru; 18.00 Oddaja za najmlajše: Sonja Pahor: »Janko in Stanko«. Igrajo člani Rad. odra; 19.15 Sestanek s poslušalkami; 20.30 Teden v Italiji; 21.00 Dramatizirana zgodba: Stanko Majcen-Jože Peterlin: »Sončni zaton«. Igrajo člani Rad. odra; 21.45 Hačaturjanov: Masquerade, suita; 23.00 Nocturni.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje št. 412: Kako naj shranim čebulo preko zime, da mi ne bo gnila in ne bo prezgodaj pognala?

Odgovor: Nekaj je odvisno od sorte, več pa od dozorelosti čebule in kako z njo ravnamo. Čebula mora dozoreti v zemlji, kar pomeni, da jo izrujemo šele, ko listi ovenejo. Izruti pa jo moramo ob suhem vremenu. Nato napravimo iz nje svežnje, katere obesimo kam pod streho, ali pa jo položimo v zabojčke iz redkih deščic, tako da ima zrak od vseh strani prost dostop do čebule. Hraniti jo moramo v suhem in preprihmem prostoru. Če bo vreme zelo toplo, bo pa kljub temu pognala. Trgovci na debelo hranijo čebulo v posebnih hladilnicah.

Vprašanje št. 413: Mnogi namažejo pozimi debela in debelejšje veje sadnih drevov z apnenim beležem. Ima li to kakšen pomen?

Odgovor: Mnogi mislijo, da apneni belež uničuje glivične in živalske škodljivce na sadnem drevju. Res je le, da se na ta način uniči na drevju nekaj plesni in lišaja, živalski škodljivci pa nobeden. Namažati debela in debelejšje veje sadnega drevja z apnenim beležem ima pomen le tam, kjer redne pomladanske slane oškodujejo prezgodnje pomladansko brstje. Apneni belež zadržuje namreč prezgodnje brstenje in v tem tiči njegov glavni pomen. V

naših krajih pride pa to sredstvo le malo v poštev. Pa še drug razlog je, da namažemo pozimi debela z apnom, in sicer posebno v krajih, kjer je v gozdovih mnogo male divjačine. Divjačina namreč v hudih zimskih mesecih ne dobi dovolj hrane po gozdovih, posebno glodalci, t. j. zajci, ki kaj radi glodajo lubje sadnih drevov. Da preprečimo to škodo po zajcib, namažemo debela z apnom ter jih na ta način zavarujemo pred glodanjem.

ŽENSKI KOTIČEK**O GLAVOBOLU**

Glavobol muči na svetu vsak dan milijone ljudi, ki pogoltnejo, da se vsaj za nekaj ur znebijo bolečin, milijarde tablet na leto. Glavobol ne uničuje le delovne sposobnosti človeka, marveč ubija tudi njegovo iniciativo. Pripisovati ga moramo največ preobremenjenosti z delom, dolgemu zadrževanju v zatohlih prostorih brez zadostnega kisika in pomanjkanju potrebnega spanja. Vzroki glavobola, trdijo nevrologi, najpogosteje niso v glavi, marveč v ledvicah, želodcu, pljučih itd. Tudi oči ga nemalokaterkrat povzročajo. Pri naštevanju vzrokov ne smemo pozabiti še na vreme in na življenjske pogoje v velikih mestih s čedalje večjim hrupom. Vzrok utegne biti tudi v pomanjkljivem hranjenju možganov. Da možgani pravilno delujejo, potrebujejo glutaminsko kislino. Ker je zdravil proti glavobolu zelo mnogo, jih ne kaže jemati na lastno pest. Treba se je posvetovati z zdravnikom, da ugotovi, od kod prihaja.

PET PRAVIL O PREHRANI

1. Jej zmerno, toda redno in točno ob dnevnih obrokih. Jed dobro prežveči, kajti dobro prežvečeno je napol prebavljeno. 2. Glej, da je hrana raznolika. Telo mora namreč prejemati vse vrste potrebnih snovi. Zaužij, če je mogoče, pri vsakem obroku nekaj svežega sadja, zelenjave ali kak sadni sok. 3. Jej manj maščobe! Človek je ne potrebuje več kot 75 g dnevno. Saj nekatera hranila že sama po sebi vsebujejo maščobo. Če moreš spij dnevno pol litra mleka. Jej tudi več polnozrnatega kruha. 4. Pri sestavi jedilnika naj se gospodinja ozira predvsem na družinske člane, ki so bili ves dan v šoli, pri težkem delu itd. 5. Glej, da bodo miza in jedila privlačna. Okusno in veselo lice mize pospešuje tek.

Izdaja Konzorcij Novega lista
 Odgovorni urednik Drago Legiša
 Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20
 Telefon 29-477

»A, tako!« se je oglasil Legat s sarkastičnim glasom. »In kdaj boš imel milijone v žepu?«

»Mislim, da čez nekaj mesecev.«

»Čez nekaj mesecev? Prekrasno bo, dragec moj!« se je oglasil major s pepelnatim obrazom. »Prav danes me je odvetnik opozoril, da je treba imeti petdeset tisoč dolarjev v blagajni do jutri zjutraj. Do ju-tri! Razumeš?«

»Treba jih bo najti,« se je vmešal Legat. »Sicer pa pri tej dediščini ne bo težko. Ovir pa ne bo, menim. Ali je morda v oporoki kakšen poseben pogoj?«

Narth se je namrdnil.

»Da... je; sicer pa je že izpolnjen.«

»Hm... pa ti morda oporoška potemtakem že dovoljuje, da vzameš petdeset tisoč posojila?«

»N... ne. Sicer pa ne vem še kolikó znaša dediščina. Povedal sem že, da je neki pogoj...«

»Vidiš torej...« je skočil Spedwell. »Prehitro si trobil zmago. Tvoj položaj se ni še nič spremenil... povem ti, da je zelo slab. Morda pa nimaš niti notarskega prepisa oporoške.«

Narth se je še bolj nasršil.

»Malo preveč več. Kdo ti je povedal?«

»Nihče, kar verjemi mi,« je ugovarjal major. »Kaj me brigajo tvoje družinske težave! Nam je le važno, da dobiš tiste tisočake. Ker pa vem, da si nezmožen, smo naprosili prijatelja St. Claya, naj pride danes sem.«

»St. Clay?« — je ponovil Štefan. V hipu se je zmislil na napo-

ved Clifforda Lynna. Jutri ga boste videli, vam povem... — »Toliko denarja ima, da ga lahko zavrže,« se je zarežal.

Spedwell je resno prikimal: »Graham St. Clay ima denarja na lopate in ga lahko razmetuje, če mu je všeč... Če nisi pravi tepec, Štefan, boš zagrabil za priložnost.«

»Toda jaz... jaz... ga ne poznam. Kam naj ga grem iskat?« Spedwell se je dvignil in šel proti uradni sobi: »Tu te pričakuje!«

Štefan (Narth) je široko odprl oči: človek, ki mu ponuja petdesettisoč ga že pričakuje?!

»Tukaj...?!« se je neverno zavzel. Spedwell je odprl vrata: »Gospod Graham St. Clay« je predstavil mladega, vitkega in izbrano oblečenega gospoda. Štefan je radovedno pogledal in je obstal z odprtimi usti. Pred njim je stal Kitajec!

VII.

»Dragi Narth, predstavljam ti prijatelja Grahama St. Claya«, je ponovil major. Štefan mu je mrtvo ponudil desnico.

Do tistega trenutka so bili za Štefana vsi Kitajci enaki. Sedaj pa ko je gledal da je ta drugačen od ostalih sinov nebeškega cesarstva. Marsikatera poteza na obrazu se je razlikovala od značilnih znakov mongolske rase. Obnašal se je gosposko in se tako obvladal, da je Narthu lkar vlival strah. Še bolj je obstrmel, ko je St. Clay odprl usta: »Gospod Narth, vesel sem, da vas spoznam. Že večkrat sem slišal o vas, srečala pa se še nisva.« Govoril je mirno, z ubranim glasom, ki ga je nekoliko zategoval.

(Dalje)